

Mar a fhásann agus a athraíonn ainmhithe

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh le grianghraf amháin d'ainmhí óg (sicín, uan nó torbán) agus iarr ar na páistí a lámha a chur suas go tapa má chonaic siad ceann riamh. Léirigh 'óg' agus 'fásta' le stiall chártaí na circe, agus ansin cuireann gach grúpa na ceithre chártaí frog in ord, ón sceith go dtí an frog fásta. Daingnigh an t-ord ar an uirlis idirghníomhach tógála sreafa mar lúb saolré. Léiríonn na daltaí seicheamh an fhrog le gníomhartha uair amháin, tarraingíonn siad dhá chéim nó trí chéim sa Dialann Imscrúdaithe, agus ansin roinneann siad ina mbeirteanna athrú amháin a tharlaíonn i bpeata nó in ainmhí feirme.

Cuspóirí foghlama

- Céimeanna saolré ainmhí aithnidiúil a chur in ord, ón gcéim is óige go dtí an chéim fhásta
- Labhairt faoi bhealach amháin ina n-athraíonn ainmhí óg de réir mar a théann sé in aois

Roimh an gclog – ullmhúchán

Priontáil sraith amháin de chártaí frog do gach grúpa (sceith, torbán, frog beag, frog fásta) agus seiceáil go léiríonn na cártaí difríochtaí soiléire idir na céimeanna. Coinnigh sraitheanna na circe agus na caorach i leataobh, mar obair bhreise amháin. Marcáil stiall ó thús go deireadh (tús→críoch) ar gach bord. Bíodh an uirlis idirghníomhach tógála sreafa réidh ar an gclár bán idirghníomhach, i leagan amach timthrialla.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cártaí pictiúr saolré (frog: sceith, torbán, frog beag, frog fásta; cearc: ubh, sicín, cearc óg, cearc fhásta; caora: uan nuabheirthe, uan atá ag fás, caora óg, caora fhásta)	1	grúpa	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	líníochtaí simplí ar nótaí greamaitheacha nó ar chárta fuílligh, lipéadaithe le hainmneacha na gcéimeanna, agus méid difriúil go soiléir ag gach céim
stiall sórtála nó marcóir spáis ar an mbord (ó thús go deireadh)	1	grúpa	seomra ranga	stiall de théip pháipéir ar an deasc agus saighead tarraingthe ag ceann amháin di
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathanach bán A4 do sheicheamh simplí líníochtaí, ón ainmhí óg go dtí an t-ainmhí fásta

Pointe sábháilteachta

Glan spás beag ar an urlár don léiriú a mhairfidh dhá nóiméad; coinneigh na léimeanna séimh agus stop an gníomh sula dtéann aon duine i dtuairt le duine eile nó sula ndreapann aon duine ar an troscán.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Ná taispeáin ach grianghraf an ainmhí óig—gan aon ainmhí fásta sa phictiúr. Cuir ceist amháin agus iarr ar na páistí a lámha a chur suas go tapa. Déan nasc éadrom le peataí agus le hainmhithe feirme atá ar eolas ag na páistí cheana féin; coinnigh na cártaí as radharc go dtí céim an tsórtála.
- **Fásann agus athraíonn ainmhithe:** Coinnigh stiall na circe i do lámh féin agus léirigh os ard: ubh, ansin sicín clúmhach mar an chéim óg, agus cearc fhásta mar an chéim fhásta. Ná scríobh ach 'fás' agus 'athrú' ar an gclár. Coinnigh an focal 'saolré' siar go dtí go mbeidh na cártaí curtha in ord. Cuir stiall na circe i leataobh sula dtosaíonn na grúpaí ar na cártaí frog.
- **Cuir na cártaí céimeanna saolré in ord:** Ná cuir gach grúpa ag obair ach ar na cártaí frog ar dtús. Siúil timpeall ag fiafraí cén cárta a thagann ar dtús agus conas atá a fhios acu. Mínigh gur frog bídeach le cosa atá sa 'frog beag', agus go mbíonn eireaball beag air fós go minic. Luaigh an focal 'saolré' go héadrom nuair a bhíonn ord soiléir ó chlé go deas ag grúpa—ná nocht an seicheamh críochnaithe roimh ré.
- **Tóg saolré an fhrog leis an rang:** Oibrigh féin an uirlis idirghníomhach tógála sreafa agus lig do na daltaí an t-ord a ghlaoch amach fad a tharraingíonn tú na cártaí. Fág an lúb mar cheist don rang ar fad, ansin athluaigh go cineálta: is féidir le frog nua uibheacha a bhreith; ní hé an frog céanna atá ag iompú ar ais ina ubh. Mura bhfuil an uirlis idirghníomhach ag obair, bain úsáid as ceithre chárta i gcorcal le saigheada tarraingthe eatarthu.
- **Léirigh é agus tarraing:** Treoraigh léiriú tapa amháin leis an rang ar fad—cuachadh, lúbarnaíl, léim bheag, léim mhór—ansin athraigh an clár go dtí an treoir ghearr líníochta. Osclaíonn na daltaí a ndialanna agus tarraingíonn siad dhá chéim nó trí chéim de shaolré an fhrog, ón gcéim óg go dtí an chéim fhásta, agus athrú soiléir amháin le feiceáil. Ná tairg líníocht den chearc nó den chaora ach amháin má tá an tsraith sin fós ar a mbord.
- **Peataí agus ainmhithe feirme a bhfuil aithne againn orthu:** Tabhair nóiméad iomlán do na beirteanna chun labhairt faoi uan/caora, lao/bó, coileán/madra, piscín/cat, sicín/cearc nó searrach/capall. Athluaigh a gcuid smaointe mar seo: fásann sé níos mó, athraíonn an fionnadh nó na cleití, siúlann nó léimeann sé níos fearr. Glac freagraí ó chúig phéire nó sé phéire ionas go gcloisfidh an rang roinnt athruithe fíora.

Cad ba cheart a fheiceáil

Cuireann formhór na ngrúpaí na cártaí frog in ord sceith → torbán → frog beag → frog fásta agus is féidir leo an ceann is óige agus an frog fásta a thaispeáint. Léiríonn na líníochtaí dhá chéim nó trí chéim le hathrú infheicthe amháin (tagann cosa air, éiríonn an t-eireaball níos lú, fásann an corp). Nuair a bhíonn an t-ord trína chéile, is iondúil gur iompaíodh na cártaí béal faoi nó gur ceapadh gur frog fásta é an frog beag—sórtáil arís iad leis na leideanna faoin méid agus faoin eireaball.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Is ainmhí difriúil ón gcearc é an sicín clúmhach.** — Coinnigh cártaí na circe taobh le taobh agus lean ubh → sicín → cearc óg → cearc fhásta le do mhéar. Abair os ard: an t-ainmhí céanna, céim dhifriúil—d'fhás sé agus d'athraigh sé.
- **Is iasc é torbán.** — Tarraing aird ar ais ar na cártaí frog: is frog óg é a mhaireann san uisce ar dtús, ansin fásann cosa air agus éiríonn sé ina fhrog beag, agus ina dhiaidh sin ina fhrog fásta.
- **Ciallaíonn an lúb go n-iompaíonn an frog céanna ar ais ina ubh.** — Athluaigh uair amháin, go cineálta: is féidir le frog nua uibheacha nua a bhreith agus tosaíonn an scéal arís—lean ar aghaidh ionas gur ó do ghuth a thagann an smaoineamh, ní ó abairt fhada ar an gclár.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Fan leis na cártaí frog agus lig dóibh an t-ord a chóipeáil ó na cártaí atá fós ar taispeáint; scríobh na lipéid dóibh ó bhanc focal: ubh, óg, níos mó, fásta. • Glac le dhá chéim shoiléire (óg agus fásta) ar leathanach na dialainne más dóigh leat gur iomarca é trí chéim.	• Iarr orthu athrú amháin a ainmniú os ard agus iad ag díriú ar dhá chárta: Cad a d'éirigh níos mó? Cén ceann ar fhás cosa air? • Spreag iad chun líníocht a dhéanamh sa dialann a léiríonn céim amháin atá difriúil go soiléir ó thaobh méide nó crutha.	• Ná tairg cártaí na circe nó na caorach ach amháin má léiríonn na cártaí sin difríochtaí láidre idir na céimeanna, agus iarr orthu iad a chur in ord gan chabhair. • Cuireann na daltaí a chríochnaíonn go tapa ceathrú céim de shaolré an fhrog leis, nó insíonn siad do pháirtí faoi athrú amháin i bpeata nó in ainmhí feirme a chonaic siad i ndáiríre.

Nasc traschuraclaim

Nasc le teanga ó bhéal: cleachtann na beirteanna abairt iomlán amháin a ainmníonn ainmhí óg aithnidiúil ó fheirm in Éirinn agus a insíonn conas a athraíonn sé.